

Problematyczne kwestie udzielenia odroczenia od powołania do służby wojskowej w czasie stanu wojennego na ukrainie:

Dmytro Jankewycz¹, Wiktoria Khukhra², Władysław Nowosad³, Marka Kohuta⁴

Опубліковано	Секція	УДК
20.05.2024	Право	

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11219406>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглянуто проблемні питання надання відстрочки від призову на військову службу в період мобілізації. Встановлено, що наразі відстрочка від проходження військової служби в особливий час надається обмеженому колу осіб, які підлягають військовому обов'язку, тому існує потреба у розширенні цього переліку додатковими категоріями осіб. З метою законодавчого врегулювання цього переліку запропоновано внести зміни до статті 23 Закону України «Про підготовку до мобілізації та мобілізацію». Доведено, що за необґрунтовану відмову в наданні відстрочки від військової служби в період мобілізації особам, які підлягають військовому обов'язку на посади працівників Територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, необхідно накладати адміністративні санкції, розмір яких визначає стаття 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення. У статті також підкреслено сутність кримінально-процесуальних аспектів, пов'язаних з наданням відстрочки від призову на військову службу в період мобілізації. Особливу увагу приділено наслідкам необґрунтованої відмови в наданні відстрочки, які можуть призводити до порушень кримінального права. Необхідність законодавчого врегулювання процедур надання відстрочки та санкцій за їх порушення є ключовим елементом забезпечення законності та справедливості в контексті військової мобілізації.

Ключові слова: мобілізація, воєнний стан, особи, які підлягають військовому обов'язку, військова служба, відстрочка від мобілізації.

Problematic issues of granting deferment from conscription for military service during martial law in Ukraine: administrative and criminal and procedural aspects

Annotation. The article discusses the problematic issues of granting deferment from conscription for military service during the period of mobilization. It was found that currently deferment from military service at specific times is granted to a limited group of persons

¹ Wydział Prawa, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie, Lwów, Ukraina, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4795-32158>

² Wydział Prawa, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie, Lwów, Ukraina, ORCID <https://orcid.org/0009-0002-5757-9204>

³ Wydział Prawa, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie, Lwów, Ukraina, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8226-5496>

⁴ Wydział Prawa, Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie, Lwów, Ukraina, ORCID <https://orcid.org/0009-0003-9608-2986>

subject to military obligation, therefore there is a need to expand this list to include additional categories of persons. In order to regulate this list by law, it was proposed to introduce changes to Article 23 of the Law of Ukraine "On mobilization preparation and mobilization". It has been proven that for unjustified refusal to grant deferment from military service during the period of mobilization to persons subject to military obligation for the positions of employees of Local Complementary and Social Support Centers, administrative sanctions should be imposed, the amount of which is determined by Article 210-1 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses. The article also highlights the essence criminal and procedural aspects related to granting deferment from conscription for military service during the period of mobilization. Particular attention was paid to the consequences of unjustified refusal to grant a deferral, which may lead to violations of criminal law. The need to legally regulate the procedures for granting deferrals and sanctions for their violation is a key element of ensuring the rule of law and justice in the context of military mobilization.

Keywords: mobilization, martial law, persons subject to military obligation, military service, deferment from mobilization.

Wstęp

W Ukrainie trwa powszechna mobilizacja, ogłoszona po wprowadzeniu stanu wojennego z powodu pełnoskalowego ataku Federacji Rosyjskiej. W ramach prowadzenia powszechnej mobilizacji w kraju przeprowadzane są specjalne działania, w tym pobór osób podlegających obowiązkowi wojskowemu do Sił Zbrojnych Ukrainy na służbę wojskową.

Pomimo licznych istotnych zmian wprowadzonych przez Radę Najwyższą Ukrainy do ustawy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" w ciągu ostatnich dwóch lat, nadal istnieją luki prawne, które ograniczają prawa i legalne interesy obywateli Ukrainy podczas poboru do wojskowej służby w szczególnym okresie. W naszej opinii, w obecnych warunkach najbardziej problematycznym i niewystarczająco rozwiązany jest kwestią przepisów prawa dotyczących udzielania odroczenia od poboru do wojskowej służby w trakcie mobilizacji.

Pomimo przyjętych pozytywnych zmian w prawodawstwie, istnieje szereg nierozwiązanych problemów, polegających na tym, że istnieją kategorie osób, którym prawo nie przyznaje prawa do odroczenia, ale ze względu na ich szczególny status społeczny, udzielenie odroczenia jest koniecznym warunkiem zapewnienia społecznego wsparcia dla tych kategorii obywateli. Odpowiednie zmiany legislacyjne mają istotne znaczenie dla rozwiązania kwestii pociągnięcia do odpowiedzialności administracyjnej urzędników Terenowych Ośrodków Uzupełnień i Wsparcia Społecznego za nielegalne odmówienie udzielenia odroczenia od służby wojskowej w szczególnym okresie osobom, którym to prawo przysługuje zgodnie z ustawodawstwem Ukrainy.

Obiektem badania jest udzielanie odroczenia od poboru do wojskowej służby w okresie obowiązywania stanu wojennego na Ukrainie. Przedmiotem badania są konkretne problematyczne aspekty i kwestie związane z udzielaniem odroczenia od poboru w określonym okresie, obejmujące aspekty legislacyjne, procedury oraz możliwe okoliczności wpływające na ten proces.

Celem artykułu jest kompleksowe zbadanie problematycznych kwestii związanych z udzielaniem odroczenia od poboru do wojskowej służby w okresie mobilizacji oraz możliwość zaproponowania odpowiednich zmian w ustawodawstwie Ukrainy.

Pewne problematyczne kwestie związane z udzielaniem odroczenia od poboru do wojskowej służby obywatelom Ukrainy podczas mobilizacji były przedmiotem badań takich naukowców jak: P.P. Bohucki, O.S. Wołodawska, H.O. Gozuwatenko, J.I. Hryhorenko, J.I. Yevsyukova, M.I. Inshyn, R.A. Kaliuzhnyi, V.M. Komarnytskyi, S.V. Pyetkov, O.M. Sarnavskyi, D.V. Talalay, M.M. Tyshchenko, M.S. Turkot, O.M. Khimich, J.S. Khobbi, M.I. Shopyna i inni.

W artykule zastosowano następujące metody badawcze: przegląd metodologicznej i naukowej literatury z analizą znalezionej materiału, indukcja i dedukcja, porównanie, wyjaśnianie związków przyczynowo-skutkowych, ekstrapolacja, systematyzacja, abstrahowanie i konkretyzacja, analiza dokumentacji i wyników badań innych badaczy dotyczących problematyki przedmiotowego badania, a także ocena ekspertów i eksperyment praktyczny.

Wyniki

Aktualnie doskonalenie obowiązującego prawa dotyczącego przygotowań mobilizacyjnych i mobilizacji jest być może najważniejszym zadaniem naszego państwa. Wynika to z faktu, że w okresie wprowadzenia stanu wojennego na terytorium Ukrainy, spowodowanego zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej, ochrona praw i interesów osób, które zgodnie z artykułem 65 Konstytucji Ukrainy są zobowiązane bronić niepodległości i integralności terytorialnej kraju [1], staje się sprawą pierwszorzędą. Kompetentne organy reprezentujące państwo powinny być lojalne wobec osób, które z powodu sytuacji rodzinnych, problemów zdrowotnych i innych ważnych przyczyn nie są w stanie spełnić tych zobowiązań.

W Ukrainie udzielenie odroczenia od poboru do wojskowej służby w okresie obowiązywania stanu wojennego ma swoją specyfikę. W szczególności w artykule 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" precyzyjnie określony jest wyczerpujący wykaz osób zwolnionych z mobilizacji [2]. Ponadto, aby uzyskać odroczenie, osoba musi samodzielnie zebrać niezbędne dokumenty i złożyć odpowiednią wniosek do Terenowego Centrum Uzupełnień i Wsparcia Społecznego [3, s. 37].

Zgodnie z Ustawą Ukrainy "O obowiązkach wojskowych i służbie wojskowej", odroczenie od poboru do wojskowej służby na okres poborowej służby wojskowej jest udzielane rekrutom decyzją rejonowych komisji poborowych z powodów rodzinnych, stanu zdrowia, w celu zdobycia edukacji i kontynuacji działalności zawodowej [4]. Bez zagłębiania się w konkretne okoliczności zwolnienia od poboru do wojskowej służby w okresie mobilizacji (uznani w ustawowo określony sposób za osoby niepełnosprawne lub tymczasowo niezdolne do służby wojskowej przez okres do sześciu miesięcy (z dalszym przeprowadzeniem komisji wojskowo-lekarskiej); kobiety i mężczyźni, których utrzymuje pełnoletnie dziecko, będące osobą niepełnosprawną I lub II grupy; zajmujący się stałą opieką nad chorą żoną (mężem), dzieckiem, a także rodzicami własnymi lub żony (męża), którzy według orzeczenia komisji medyczno-społecznej lub lekarsko-konsultacyjnej placówki ochrony zdrowia wymagają stałej opieki [2] itp.), skoncentrowaliśmy się na pewnych kontrowersyjnych kwestiach.

Tak, w ustępie 1 części 2 artykułu 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" wskazano, że wzywanie do wojskowej służby w czasie mobilizacji, w okresie szczególnym, nie obejmuje zdobywców wykształcenia zawodowego (zawodowo-technicznego), średniego wykształcenia specjalistycznego, asystentów stażystów, doktorantów i doktorantów, którzy studiuje w trybie dziennym lub dualnym [2]. Według naszej oceny, problematyczność i nierozstrzygniętość tego pytania polega na przyznawaniu odroczenia od poboru do wojskowej służby w okresie obowiązywania stanu wojennego absolwentom, którzy planują podjąć studia magisterskie, doktoranckie lub aspiranckie. Osoby, które ukończyły na przykład licencjat, zazwyczaj podlegają poborowi do wojskowej służby w okresie stanu wojennego w okresie, gdy jeszcze nie rozpoczęły studiów magisterskich.

Za ostatnie kilka lat w Ukrainie ukształtowała się tendencja, zgodnie z którą cały proces edukacyjny kończy się nie później niż 30 czerwca danego roku szkolnego. Studia magisterskie zazwyczaj rozpoczynają się 1 września danego roku, a studia doktoranckie i aspiranckie - nie później niż połowa września bieżącego roku szkolnego [5]. Jak widać, okres, w którym kandydat kończy studia licencjackie i rozpoczyna studia magisterskie, wynosi 4 miesiące.

Innymi słowy, jeśli w ciągu tego okresu osoba otrzyma wezwanie do odbycia służby wojskowej w czasie mobilizacji, to praktycznie niemożliwe będzie uzyskanie odroczenia od jej odbywania.

Dlatego proponujemy uzupełnienie części 2 artykułu 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" punktem 1-1, który brzmi: "wezwania do wojskowej służby w czasie mobilizacji, w okresie szczególnym, nie podlegają kandydaci, którzy wyrazili chęć wstąpienia do szkół wyższych na dziennych lub dualnych formach kształcenia w okresie nieprzekraczającym 4 miesięcy od dnia ukończenia poprzednich studiów". Uważamy, że takie uzupełnienie znacznie przyczyni się do rozwoju systemu prawnego na Ukrainie oraz ochrony praw i interesów jej obywateli.

Innym kontrowersyjnym zagadnieniem jest udzielanie odroczenia od mobilizacji z powodu ciąży żony. Pomimo powszechnej opinii, że to daje prawo do odroczenia [6], takie okoliczności nie są podstawą do jej udzielenia, ponieważ nie są uwzględnione w wykazie zawartym w artykule 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji".

Praktyka sądowa popiera tę pozycję. Na przykład w sprawie Rozhnyativskiego Sądu Rejonowego obwodu Iwano-Frankowskiego nr 350/2030/23 z dnia 21 maja 2023 r. czyny oskarżonego zakwalifikowano zgodnie z artykułami 335 Kodeksu Karnego Ukrainy, ponieważ uchylał się od powołania do służby wojskowej w okresie stanu wojennego. Oskarżony przyznał się do pełnej winy i wyjaśnił, że faktycznie przeszedł komisję medyczną i został uznany za zdolnego do służby wojskowej. Otrzymał wezwanie do odbycia służby wojskowej, ale nie stawiał się na wyznaczony czas na posterunek poboru. Zrobił to, ponieważ jego żona była w ciąży, co dawało mu podstawę do odroczenia od mobilizacji. Zgłaszał to w Terenowym Centrum Poboru i Wsparcia Społecznego. Nie mógł dostarczyć odpowiedniego zaświadczenia o ciąży żony, ponieważ termin ciąży był krótki. Po tym wyjechał do pracy, decydując, że wróci z żoną do TCPS i SS dopiero po swoim powrocie, gdy termin jej ciąży się wydłuży i objawy ciąży staną się zauważalne. Kiedy jego żona osobiście przedstawiła w TCPS i SS zaświadczenie o ciąży, już wszczęto przeciw niemu postępowanie karne za unikanie powołania. Żałuje, że tak się stało, i prosi o surowe ukaranie go [7].

W akapicie 9 części 1 artykułu 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" wskazano, że nie podlegają powołaniu do wojska w okresie mobilizacji osoby obowiązane do służby wojskowej, które stale opiekują się chorą żoną (mężem), dzieckiem, a także swoimi rodzicami lub żoną (mężem), które według orzeczenia komisji medyczno-społecznej lub komisji lekarsko-konsultacyjnej placówki ochrony zdrowia potrzebują stałej opieki [2]. Jednakże takie postanowienie nie ma zastosowania do ciąży, ponieważ ta ostatnia nie jest chorobą. Uważamy, że brak w ukraińskim prawodawstwie wyraźnego uwzględnienia ciąży jako podstawy do odroczenia od powołania do wojska w okresie stanu wojennego jest nieprawidłowy, ponieważ kobieta w ciąży wymaga stałej opieki, zwłaszcza ze strony zdolnego do pracy męża.

Dlatego proponujemy uzupełnić część 1 artykułu 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" akapitem 9-1, który brzmiałby: "nie podlegają powołaniu do wojska w okresie mobilizacji osoby obowiązane do służby wojskowej, które tymczasowo opiekują się ciężarną żoną w okresie nieprzekraczającym 10 miesięcy od dnia stwierdzenia tego faktu przez komisję medyczno-społeczną lub komisję lekarsko-konsultacyjną placówki ochrony zdrowia, pod warunkiem, że takie osoby nie mają innych zdolnych do pracy osób zobowiązanych zgodnie z prawem do ich utrzymania".

Trzecią kategorią osób, którym państwo powinno udzielić odroczenia od powołania do służby wojskowej w okresie wojennego stanu, są adwokaci. Konstytucja gwarantuje obywatelom prawo do obrony, którą dziś zapewnia korpus adwokacki. Zgodnie z artykułem 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" osobom prowadzącym działalność adwokacką nie przewidziano prawa do odroczenia od odbywania służby wojskowej w okresie mobilizacji. Ważne jest zaznaczenie, że punkt 2 części 1 artykułu 7 Ustawy Ukrainy

"O adwokaturze i działalności adwokackiej" przewiduje, że niezgodna z działalnością adwokata jest służba wojskowa lub alternatywna (nie wojskowa) [8].

Zatem w przypadku otrzymania wezwania do odbycia służby wojskowej w okresie wojennego stanu adwokaci z własnej inicjatywy zmuszeni są zawiesić ważność swojego świadectwa prawa do wykonywania zawodu adwokata, pozostawiając swoich klientów bez pomocy prawnej, czyli zerwać odpowiedni kontrakt i pójść spełniać swój obowiązek obrony niepodległości i integralności terytorialnej państwa. Zgodnie z artykułem 36 Zasad Etyki Adwokackiej, uchwalonymi przez Założycielski Zjazd Adwokatów Ukrainy w dniu 17 listopada 2012 roku, w przypadku zerwania umowy (niezależnie od przyczyn) adwokat ma obowiązek: zwrócić klientowi otrzymane od niego dokumenty oraz dokumenty wydane adwokatowi dla klienta przez inne osoby w trakcie wykonywania zlecenia, majątek przekazany przez klienta do przechowywania adwokatowi, oraz niezużyte środki przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z wykonaniem zlecenia; poinformować klienta o wykonanej przez adwokata pracy i przekazać klientowi kopie dokumentów procesowych sporządzonych przez adwokata w trakcie wykonywania zlecenia [9].

W takim przypadku, jeśli adwokat otrzyma wezwanie kilka dni przed rozprawą sądową, jego klient pozostanie bez pomocy prawnej, jeśli rozprawa sądowa nie zostanie przełożona z innych powodów. Ponadto osoba zajmująca się działalnością adwokacką praktycznie nie będzie w stanie zrealizować odpowiedniej liczby spraw w tak krótkim okresie czasu, aby uniknąć pociągnięcia go do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Inny adwokat musi podjąć się już rozpoczętej sprawy, wprowadzić swoje zmiany do strategii pomocy prawnej i w krótkim czasie na podstawie dostępnych informacji opracować swój schemat pomocy prawnej. Ponadto w praktyce istnieje możliwość, że w związku z przeprowadzeniem mobilizacji tego adwokata również nie będą mobilizować.

W kontekście kryminalnego procesu sądowego, sytuacja taka może prowadzić do poważnych konsekwencji. Jeśli adwokat nie jest w stanie skutecznie reprezentować klienta z powodu nagłej mobilizacji, może to spowodować naruszenie prawa do właściwej obrony. Ponadto, brak odpowiedniego przygotowania i ograniczony dostęp do pomocy prawnej może negatywnie wpłynąć na przebieg procesu sądowego i ostateczny wynik sprawy. Istnieje również ryzyko, że adwokat, który nie może zrealizować swoich obowiązków wobec klienta z powodu mobilizacji, może być narażony na konsekwencje dyscyplinarne ze strony organów adwokackich [10].

Warto zauważyć, że w praktyce zdarzają się przypadki, gdy osoba otrzymała poświadczenie do wykonywania działalności adwokackiej, ale nie zajmuje się nią [11]. Dlatego uważamy, że udzielenie odroczenia od mobilizacji powinno być przewidziane dla osób, które zawarły umowę o świadczenie pomocy prawnej z odpowiednim klientem.

Rozwiązanie tego problemu nie spowoduje znaczącej szkody procesowi mobilizacji, biorąc pod uwagę, że adwokaci stanowią minimalny odsetek osób podlegających obowiązkowi wojskowemu, jednocześnie pomoże uniknąć istotnych problemów w funkcjonowaniu wymienionych organów władzy państwowej, zarówno wykonawczej, jak i sądowej [12].

Zatem proponujemy uzupełnienie części 1 artykułu 23 Ustawy Ukrainy „O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji” punktem 14-1, który brzmi: „nie podlegają wezwaniu do wojskowej służby podczas mobilizacji osoby zobowiązane do wojska, zajmujące się praktyką adwokacką i posiadające zawartą umowę o świadczenie pomocy prawnej z odpowiednim klientem”. Uważamy, że takie sformułowanie znacznie poprawi procedurę ochrony praw i interesów osób, które tego potrzebują, a także uniknie naruszeń jednej z zasad sprawiedliwości - zasady konkurencji stron w procesie sądowym.

Jeszcze jednym z kolejnych kwestionowanych zagadnień jest udzielenie odroczenia od mobilizacji pracownikom służby zdrowia, zwłaszcza tym, którzy pracują w odległych obszarach wiejskich. Zgodnie z artykułem 23 Ustawy Ukrainy „O przygotowaniu mobilizacyjnym i

mobilizacji" taka okoliczność nie stanowi podstawy do udzielenia odroczenia od wezwania do wojskowej służby w okresie stanu wojennego.

Zgodnie z artykułem 49 Konstytucji Ukrainy, każdy ma prawo do ochrony zdrowia, opieki medycznej i ubezpieczenia zdrowotnego. Państwo tworzy warunki dla efektywnej i dostępnej dla wszystkich obywateli opieki zdrowotnej.

Dzisiaj w Ukrainie obserwuje się brak pracowników służby zdrowia w placówkach opieki zdrowotnej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, ze względu na minimalne płace [13]. Według oficjalnych danych Ministerstwa Zdrowia Ukrainy, w ciągu ostatnich lat w Ukrainie było 22,5 tys. wolnych miejsc pracy dla lekarzy, wskaźnik obsadzenia stanowisk lekarzy w szpitalach obwodowych wynosi 83,2%, miejskich - 78,6%, centralnych szpitali rejonowych - 77,1%, ambulatoryjnych - 77,1%, miejskich przychodni lekarskich - 70,5% [14]. Innymi słowy, niedobór kadr medycznych istnieje głównie na obszarach wiejskich. Można uznać, że obecnie opieka zdrowotna na Ukrainie stoi na progu kryzysu kadrowego [15].

Zatem proponujemy uzupełnić część 1 artykułu 23 Ustawy Ukrainy "O przygotowaniu mobilizacyjnym i mobilizacji" punktem 14-2, który brzmiałby: "nie podlegają powołaniu do służby wojskowej podczas mobilizacji pracownicy służby zdrowia pracujący na obszarach wiejskich na zajmowanym stanowisku nie mniej niż w wymiarze nie niższym niż 0,75 etatu". Taki wymiar etatu wynika z faktu, że praktyka medyczna na Ukrainie może być łączona z wieloma rodzajami działalności [16], dlatego konieczne jest, aby praca medyczna była głównym miejscem pracy osoby podlegającej obowiązkowi wojskowemu, która ma zamiar uzyskać odroczenie od odbywania służby wojskowej w okresie mobilizacji. Uważamy, że takie sformułowanie znacznie przyczyni się do ochrony konstytucyjnych praw osób do ochrony zdrowia, opieki medycznej i ubezpieczenia zdrowotnego.

Wnioski

W procesie badania zostały sformułowane następujące wnioski:

Obecnie odroczenie od odbywania służby wojskowej w okresie mobilizacji jest udzielane dość ograniczonej grupie osób objętych obowiązkiem wojskowym, których lista jest określona w art. 23 ustawy Ukrainy "O przygotowaniu i mobilizacji" i nie jest wyczerpująca, co stawia w niesprawiedliwej sytuacji inne kategorie osób, które nie mogą brać udziału w działaniach bojowych z powodu trudnych okoliczności życiowych.

Udowodniliśmy, że w obecnych warunkach dla niektórych grup osób (kandydaci na studia, mężczyźni, których żony są w ciąży, adwokaci z zawartymi umowami z odpowiednimi klientami w sprawie świadczenia pomocy prawnej, pracownicy służby zdrowia pracujący w odległych obszarach wiejskich), udzielenie odroczenia od odbywania służby wojskowej w okresie mobilizacji jest istotnym obowiązkiem państwa.

Proponujemy wprowadzenie zmian do artykułu 23 ustawy Ukrainy "O przygotowaniu i mobilizacji", a mianowicie:

1) uzupełnienie ust. 2 artykułu 23 ustawy Ukrainy "O przygotowaniu i mobilizacji" pkt. 1-1, który będzie brzmieć: "do poboru do służby wojskowej w okresie mobilizacji w szczególnym okresie nie podlegają kandydaci na studia, którzy wyrazili chęć podjęcia nauki w szkołach wyższych w trybie dziennym lub dualnym w okresie trwania nauki nie przekraczającym 4 miesięcy od dnia zakończenia poprzednich studiów".

2) uzupełnienie ust. 1 artykułu 23 ustawy Ukrainy "O przygotowaniu i mobilizacji" pkt. 9-1, które będzie brzmieć: "do poboru do służby wojskowej w okresie mobilizacji nie podlegają wojskowi zobowiązani, którzy zajmują się czasową opieką nad żoną w ciąży w okresie nieprzekraczającym 10 miesięcy od dnia stwierdzenia tego faktu przez komisję medyczno-społeczną lub lekarsko-konsultacyjną placówki ochrony zdrowia, pod warunkiem, że takie osoby nie mają innych zdolnych do pracy osób zobowiązanych zgodnie z ustawą do ich utrzymania".

3) uzupełnienie ust. 1 artykułu 23 ustawy Ukrainy "O przygotowaniu i mobilizacji" pkt. 14-1, które będzie brzmieć: "do poboru do służby wojskowej w okresie mobilizacji nie podlegają wojskowi zobowiązani, którzy zajmują się praktyką adwokacką i mają zawartą umowę o świadczenie pomocy prawnej z odpowiednim klientem".

4) uzupełnienie ust. 1 artykułu 23 ustawy Ukrainy "O przygotowaniu i mobilizacji" pkt. 14-2, które będzie brzmieć: "do poboru do służby wojskowej w okresie mobilizacji nie podlegają pracownicy służby zdrowia pracujący w odległych obszarach wiejskich na zajmowanym stanowisku nie niższym niż 0,75 etatu".

Uważamy również, że w przypadku bezpodstawnej odmowy udzielenia odroczenia osobom objętym obowiązkiem wojskowym, które podlegają zapisom prawodawczym, które proponujemy powyżej, w okresie mobilizacji sądy powinny rozstrzygać kwestie dotyczące pociągania do odpowiedzialności administracyjnej urzędników komisariatów wojskowych zgodnie z artykułem 210-1 "Naruszenie przepisów dotyczących obrony, przygotowań do mobilizacji i mobilizacji" Kodeksu Ukrainy o wykroczeniach [17].

Perspektywy dalszego rozwoju badania

Perspektywy dalszego rozwoju badania mogą obejmować:

1) szczegółowe zbadanie innych aspektów udzielania odroczeń, uwzględniając różne kategorie osób odpowiedzialnych za wydawanie odroczeń oraz inne istotne elementy tego procesu.

2) porównanie ustawodawstwa Ukrainy dotyczącego odroczeń od poboru z przepisami innych krajów, co może przyczynić się do zrozumienia międzynarodowych praktyk i zidentyfikowania możliwych usprawnień.

3) analiza reakcji społeczeństwa i indywidualnych sytuacji związanych z udzielaniem odroczeń, co może pomóc w doskonaleniu polityki wojskowej służby.

4) rozważenie nowych technologii i innowacyjnych metod zarządzania procesem udzielania odroczeń w celu zwiększenia efektywności i sprawiedliwości.

5) głębsza analiza prawna aktów normatywnych regulujących proces udzielania odroczeń, ze szczególnym uwzględnieniem identyfikacji ewentualnych niejasności i luki w prawodawstwie.

Źródła

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію. Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12/conv#Text>.
3. Bratkovskiy V. (2017). Issues concerning the deferment of military service during mobilization. National law journal: theory and practice. 3 (32), 37-40.
4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>.
5. Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році : Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.10.2015 № 1085. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1351-15>.
6. What is not a reason for deferment from military service: many people make mistakes. Available at: <https://tsn.ua/ato/scho-ne-ye-pidstavoyu-vidstrochki-vid-prizovu-bagatohto-pomilyayetsya-2247001.html>.
7. Verdict of the Rozhniativ District Court of Ivano-Frankivsk Region, № 350/2030/23 dated May 21, 2023. Available at: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/74104161>.

8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
9. Правила адвокатської етики, затверджені Установчим з'їздом адвокатів України 17 листопада 2012 року. Available at: <http://vkdkka.org/praviladvokatskoji-etiki/>.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
11. Lawyers are offered deferment from mobilization, but not to everyone. Available at: <https://unba.org.ua/news/8280-advokatam-proponuyut-dati-vidstrochku-vid-mobilizacii-ale-ne-vsime.html>.
12. Addressing the issues arising when mobilizing lawyers with military obligations for military service (Vadim Volodarsky, attorney). Available at: <https://kmdka.radaadvokativ.com.ua/iniciativi/241>.
13. Allowances and supplements to the minimum wage for nurses. Available at: <https://medplatforma.com.ua/question/9482-nadbavki-ta-doplati-do-minimalnoi-zarobitnoi-plati-medichnoi-sestri>.
14. Wages for medical professionals. Available at: <https://moz.gov.ua/en/oplata-praci-medikov>.
15. Khudoba O.V. (2022) Assessment of Human Resources Potential in the Healthcare System of Ukraine. Theory and Practice of Public Administration. 4 (41). 405–413.
16. Clarification regarding restrictions on concurrent employment and combination with other types of activities. Available at: <https://chernivetska.land.gov.ua/rozasnennia-shchodo-obmezhen-po-sumisnytstvu-ta-sumishchenniu-z-inshymu-vydamy-diialnosti/>.
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page>.